

ಹೊಸ ಸಹಜತೆಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದು | ಅಂತರ್ಜಾಲ ಕಲಿಕೆ

ಬಿ.ಎಸ್. ರಿಷಿಕೇಶ್

ಕೋವಿಡ್-19 ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ಬಾಧಿಸಿದ ನಂತರ ನಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾದ ಹೊಸ ನುಡಿಗಟ್ಟು ಎಂದರೆ 'ಹೊಸ ಸಹಜತೆ' (New normal). ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳ ಗುಚ್ಛವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲು ಇದನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಶಾಲೆಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಈ ಪದಗುಚ್ಛವನ್ನು ನಾವು ಪದೇಪದೇ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು 'ಸಹಜ' ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದೇ ಹಾಗೂ ಇದು 'ಹೊಸ ಸಹಜತೆ' ಎನ್ನುವ ಪದ ಪಟ್ಟಿಗೆ ಅರ್ಹವೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಪರಿಶೋಧಿಸಲು ಈ ಲೇಖನವು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಿದೆ.

ಹೊಸ ಸಹಜತೆ

ಈ ಹೊಸ ಸಹಜತೆಯನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣದ ವರ್ತುಲದಲ್ಲಿ ಪರಿಶೋಧಿಸೋಣ. ಸರಳವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಶಿಕ್ಷಕರು ಸುಸಂಘಟಿತ (Synchronous) ಅಥವಾ ಧ್ವನಿಮುದ್ರಿತ ಪಾಠಗಳು ಮತ್ತು ಶಾಲೆಗಳು ತಮ್ಮ ಡಿಜಿಟಲ್ ಸಾಧನಗಳ ಮೂಲಕ ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸುಸಂಘಟಿತವಲ್ಲದ (Asynchronous) ಬೋಧನೆಯ ವಿಧಾನಗಳ ಮೂಲಕ ನಿಯಮಿತ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಆಧಾರಿತ ವಿಷಯವನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದೆ. ವಿಧಾನ ಯಾವುದೇ ಆಗಿರಲಿ, ವಿಷಯಕ್ಕೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಒಡ್ಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಇಲ್ಲ ನಡೆಯುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದ್ದರೂ, ವಿಷಯದ ಸುತ್ತ ಯಾವುದೇ ಉಪಯುಕ್ತ ಚರ್ಚೆಗಳು ಅಥವಾ ಇತರ ರಚನಾತ್ಮಕ ತೊಡಗುವಿಕೆಗಳು ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಹೌದು, ಸುಸಂಘಟಿತ (Synchronous) ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಕೆಲ ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಂದಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ದುರದೃಷ್ಟವಶಾತ್ ಇದು ತೋರಿಕೆಯ ಹಂತದಲ್ಲೇ ಉಳಿದಿದೆ. ಕೆಲ ತಿಂಗಳುಗಳ ನನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನುಭವಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಈ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಇರುವ ತೀವ್ರ ತೆರನಾದ ಮಿತಿಯೇ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ಚರ್ಚೆಗಳಲ್ಲಿ ಗಹನತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸದಿರಲು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಬೇರೇನೂ ಕಾರಣ ಇಲ್ಲ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ. 'ಹೊಸ ಸಹಜತೆ'ಯ ಕಳೆದ ಕೆಲವು ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಠ ಮಾಡಿರುವ ಯಾರೇ ಆಗಿರಲಿ, ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಆಧಾರಿತ ಕಲಿಕಾ ವಿಧಾನಗಳು ಬಹಳಷ್ಟು ಇತಿಮಿತಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಸಹಜತೆಯ ಸೋಗಿನಲ್ಲಿ ಮುಖಾಮುಖಿ ತರಗತಿಗಳು, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಿಯಮಿತ ಗಾತ್ರದಂತೆ ನಡೆಯುವುದು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯ. ಹೀಗಾಗಿಯೇ ಇದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಹೊಸ ಸಹಜತೆಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬೇಕಿದೆ:

- ಇಂತಹ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಪಡೆದಿರುವ ಕಲಿಕಾ ಫಲತಾಂಶಗಳು ಏನು? ತಮ್ಮ ಅನುಭವದಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ?

- ಸಮಾನವಾದ ಸುಲಭಗಮ್ಯತೆ ದೊರೆತಿದೆಯೇ? ಇಷ್ಟೇ ಹೊಂದಿರುವ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವ ಮತ್ತು ಇದರ ಸುಲಭಗಮ್ಯತೆ ದೊರೆಯಬಹುದೇ?
- ಹೊಸ ಸಹಜತೆಯು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಯೋಗ್ಯ ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವವೇ? ಇದು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸುತ್ತದೆಯೇ? ಇದನ್ನು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಸಹಜ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಯತ್ನವೆಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸಬಹುದೇ?

ನಾವೀಗ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ, ಕಳೆದ ಕೆಲವು ತಿಂಗಳುಗಳ ಅನುಭವ ಮತ್ತು ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಬಳಕೆಯ ಕುರಿತು ನಡೆಸಿರುವ ಸಂಶೋಧನೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಈ ಹೊಸ ಸಹಜತೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕಂಡುಹಿಡಿಯೋಣ.

ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಫಲತಾಂಶಗಳು

ಹೊಸ ಸಹಜತೆಯು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಆಧಾರಿತ ವೇದಿಕೆಯನ್ನು ನೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದೆ. ಇದುವೇ ಭವಿಷ್ಯದ ದಾರಿ ಎಂಬುದಾಗಿ ಶಾಲೆಗಳು ಈಗಾಗಲೇ ಮನವೊಲಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿವೆ. 'ನಾವು ಒಂದು ದಶಕದ ನಂತರ ಕಾಣಬೇಕಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ಈಗಲೇ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ! ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ಪಿಡುಗಿಗೆ ಧನ್ಯವಾದ' ಎಂಬಂತಹ ಅತಿರೇಕದ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಸಹ ಕೆಲ ಶಾಲಾ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಅವಾಸ್ತವಿಕ ಪುರಾವೆಗಳು (Anecdotal evidence) ತೋರಿಸಿವೆ.

ಯಾವುದೂ ಸಹ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ದೂರವಾದ ವಿಚಾರವಾಗಿರಲಾರದು. ಶ್ರೀಮಂತ ಅಥವಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಶೀಲ ಸಮಾಜವೇ ಆಗಿರಲಿ, ಈ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕಕ್ಕೆ ಮುನ್ನ ತಮ್ಮ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಆಧಾರಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯತ್ತ ಕೊಂಡೊಯ್ಯಲಿಲ್ಲ. ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಬಳಸುವ ಕುರಿತು ಪ್ರಬುದ್ಧ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಯಾವ ರೀತಿ ಯೋಚಿಸುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಇದು ಸ್ಪಷ್ಟ ಸೂಚನೆಯಾಗಿದೆ.

ಗಂಭೀರ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ಸಹ ಈ ಮಾತಿಗೆ ಪುಷ್ಟಿ ನೀಡಿವೆ. ಅಧ್ಯಯನಗಳ ಪ್ರಕಾರ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಬಳಸುವುದರಿಂದ ಅವರ ಕಲಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಯಾವುದೇ ಧನಾತ್ಮಕ ಪರಿಣಾಮ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಅಂಕಗಳು ಕುಸಿತವಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ದೊರೆತಿವೆ. ಈ ವಿಚಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಆಳವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸದೆಯೇ ವ್ಯಯಿಸಬೇಕಾದ ಹಣ ಮತ್ತು ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಆಧಾರಿತ ಕಲಿಕಾ ವಿಧಾನಗಳು ಯುಕ್ತ ಪರಿಹಾರಗಳೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಈ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನೊಂದು ಒಳನೋಟವೇನೆಂದರೆ, ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವು ತಾನಾಗಿಯೇ ದಿವ್ಯೋಷಧ ಎನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಒಂದು ಪೂರಕ

ಸಾಧನವಾಗಿ ಮಾತ್ರವೇ ಬಳಸಬಹುದು. ಅದು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಎನಿಸಬೇಕಾದರೆ ಅನೇಕ ಇತರ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸಹ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ, ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಆಧಾರಿತ ವಿಧಾನಗಳು ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಕಲಿಕಾ ಫಲತಾಂಶವನ್ನು ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ.

ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಲಭ್ಯತೆ

ಹೊಸ ಸಹಜತೆಯು ಕೇವಲ ಸಾಧನಗಳು ಮತ್ತು ಸ್ಥಿರ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಇಂಟರ್‌ನೆಟ್ ಮುಂತಾದ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ನೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಇತರ ಸೌಲಭ್ಯಗಳೂ ದೊರೆಯಬೇಕು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಈ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಅವರಿಗೆ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸ್ಥಳಾವಕಾಶವನ್ನೂ ನೀಡಬೇಕು. ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಎಳೆಯ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪೋಷಕರ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯೂ ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಅವು ಸರಳವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಯಾವುದೇ ಸಮಾಜದಲ್ಲೂ - ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಮ್ಮಂತಹ ಸಮಾಜದಲ್ಲೂ - ಇವು ಕೆಲವೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಹೀಗಾಗಿ, ಶಾಲಾ ಮಟ್ಟದ ಇತರ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಂತೆ ಇದು ಸಹ ಸಮಾನತೆಯ ಶಿಕ್ಷಣವೆನಿಸುತ್ತದೆಯೇ? ಇದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಲಭ್ಯ ದತ್ತಾಂಶವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು ಅತ್ಯಗತ್ಯ.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಾದರಿ ಸಮೀಕ್ಷೆ ಕಚೇರಿಯ (National Sample Survey Office - NSSO) ದತ್ತಾಂಶದ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತದಲ್ಲೂ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ತಲುಪುವಿಕೆ ಎಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಇದೆ ಎಂದರೆ ಅಂತರ್ಜಾಲ ವಿಧಾನದ ಮೂಲಕ ವಾಹನ ಚಾಲನಾ ತರಬೇತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುವುದು ಕೂಡ ಅತ್ಯಂತ ಅಸಮಾನ ವಿಧಾನವೆನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲೂ ಶೇ.25ರಷ್ಟು ಮನೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಇಂಟರ್‌ನೆಟ್ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 5ರಿಂದ 24ರ ಪ್ರಾಯದ ಎಂಟು ಶೇಕಡಾದಷ್ಟು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮಾತ್ರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಡಿಜಿಟಲ್ ಸಾಧನಗಳು ಮತ್ತು ಇಂಟರ್‌ನೆಟ್ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ, ಸರಿಸುಮಾರು ಎಲ್ಲಾ ಹಳ್ಳಿಗಳು ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ, ದೇಶದಲ್ಲೂ ಅರ್ಧಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಮನೆಗಳು ಮಾತ್ರವೇ ಪ್ರತಿದಿನ 12 ಗಂಟೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ಸರಬರಾಜನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಅಸಮಾನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ, ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಮಾನ ಲಭ್ಯತೆಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸದ ಹೊರತು, ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಆಧಾರಿತ ಹೊಸ ಸಹಜತೆಯನ್ನು 'ಸಹಜ' ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗದು.

ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಗುರಿಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಬಳಕೆ

ಹೊಸ ಸಹಜತೆಯಲ್ಲಿ ಖಾಯಂ ತರಗತಿ ಕೊಠಡಿಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅನೇಕ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅಂಶಗಳು ಮರೆಯಾಗಿವೆ. ಖಾಯಂ ಅವಧಿಯಲ್ಲೂ ನಮ್ಮ ಅನೇಕ ತರಗತಿ ಕೊಠಡಿಗಳು ಇದೇ ರೀತಿ ಇದ್ದವು ಎಂದು ಕೆಲವರು ವಾದಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಹೊಸ ಸಹಜತೆಯು ಆದರ್ಶಪ್ರಾಯವಾಗಿ ಇದೇ ರೀತಿ ಇರಬೇಕೇ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟು ನಾನು ವಾದವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಇದೊಂದು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶವಾಗಿದ್ದು, ಹೊಸ ಸಹಜತೆಯನ್ನು ಸಹಜ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನುವ ನಿಲುವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಮೊದಲು ಈ ಅಂಶವನ್ನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬೇಕಿದೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿ 2020 (National Education Policy 2020 - NEP 2020) ಗೆ ಮೂಲವಾಗಿರುವ ಕರಡು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕರಡು ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿಯು (Draft National Education Policy - DNEP), ಶಿಕ್ಷಣವು 'ಮಾನವ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ' ಕಾರಣವಾಗಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದು, 'ನಮ್ಮ ದೇಶವನ್ನು ಸುಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಸಮಾನತೆಯ ಮತ್ತು ಸ್ವಂದನಶೀಲ ಜ್ಞಾನಶೀಲ ಸಮಾಜವನ್ನಾಗಿ ರೂಪಿಸಲು ನೇರವಾಗಿ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡುವ' ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕನಸನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇದು 1996ರಲ್ಲಿ ಯುನೆಸ್ಕೋ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದನೇ ಶತಮಾನದ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕುರಿತ ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆಯೋಗವು (ಜಾಕ್ಸ್ ಡೆಲೋರ್ಸ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ) ಸಲ್ಲಿಸಿದ ವರದಿಯನ್ನು ಸಹ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ. ಈ ವರದಿಯಲ್ಲಿ, ಬದುಕಿನಾದ್ಯಂತ ದೊರೆಯುವ ಶಿಕ್ಷಣವು ಈ ಕೆಳಗಿನ ನಾಲ್ಕು ಆಧಾರಸ್ತಂಭಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿದೆ ಎಂದು ವಾದಿಸಲಾಗಿದೆ:

- ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಕಲಿಯುವುದು, ಇದು ಜ್ಞಾನದ ಸಾರ ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಕಲಿಯಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಕಲಿಯುವುದನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.
- ಮಾಡಲು ಕಲಿಯುವುದು, ಇದು ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಎದುರಾಗುವ ವಿವಿಧ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಸಬಲೀಕರಿಸುವ ವಿವಿಧ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಗಳಿಸುವುದನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.
- ಒಟ್ಟಿಗೆ ಜೀವಿಸಲು ಕಲಿಯುವುದು, ಇದು ಬಹುತ್ವ, ಪರಸ್ಪರ ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಶಾಂತಿ ಮುಂತಾದ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಗೌರವ ಕೊಡುವ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.
- ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಕಲಿಯುವುದು, ಅಂದರೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ವಿವೇಚನೆ ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ವರ್ತಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವುದು.

ಇದೆಲ್ಲವೂ, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಂತಃಸ್ವತ್ವಗಳ ಅಂಶಗಳೆನಿಸುವ ನೆನಪು, ತಾರ್ಕಿಕತೆ, ಸೌಂದರ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ದೈಹಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಸಂವಹನ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣವು ಕಡೆಗಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಹೊಸ ಸಹಜತೆಯನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತಂದರೂ, 21ನೇ ಶತಮಾನದ ಕಲಿಕೆಯ ಬುನಾದಿ ಎಂದು ವಿಸ್ತೃತವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾಗಿರುವ ಡೇಲರ್ ಸಮಿತಿಯ (Delors' Committee) ಕಲಿಕೆಯ ನಾಲ್ಕು ಆಧಾರಸ್ತಂಭಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸುವ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡಲು ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಶಾಲಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲೂ ನೀಡುವ ಉತ್ತಮ ಶಿಕ್ಷಣವು, ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ಬೌದ್ಧಿಕ, ನೈತಿಕ ಮತ್ತು ಸೌಂದರ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವ ಈ ಮೇಲಿನ ಗುರಿಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಮಗ್ರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಶಿಕ್ಷಣದ ವಿಸ್ತೃತ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಸ್ಪಷ್ಟತೆಯೊಂದಿಗೆ, ತನ್ನ ಎಲ್ಲಾ ಸಮೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ಅಂತಃಸ್ವತ್ವದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಮೇಲಿನ ವಿಶೇಷ ಒತ್ತು ನೀಡುತ್ತ, ಮಕ್ಕಳ ಅರಿವಿನ ಕೌಶಲ್ಯಗಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜಾಗೃತಿ ಮತ್ತು ಅನುಭೂತಿ, ನಿರಂತರ ಪರಿಶ್ರಮ ಮತ್ತು ದಿಟ್ಟತನ, ಒಟ್ಟಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ನಾಯಕತ್ವ ಮುಂತಾದ ಗುಣಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ಡಿ.ಎನ್.ಇ.ಯು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಈ

ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸಬೇಕಾದರೆ ಜನರ ಶಿಕ್ಷಣವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಬೇಕು. ಇದು ಎಲ್ಲಾ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಸಕ್ರಿಯ-ಗೊಳಿಸುವ ಮತ್ತು ಗರಿಷ್ಠ ಬಳಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಇತರ ಜನರನ್ನೂ ಒಳಗೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಸರಳಗೊಳಿಸಿದ ಪರಿಹಾರ

ಈ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ, ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಶಾಲೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಸಾಮಾನ್ಯ ಶಾಲಾ ಅವಧಿಯಿಂದ ಅಂತರ್ಜಾಲ ಆಧಾರಿತ ವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಮೊರೆ ಹೋಗುವ ಅತಿಯಾದ ಸರಳೀಕೃತ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಇದು ಉತ್ತಮ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣದ ಗುರಿಯನ್ನು ಈಡೇರಿಸಲು ಸಾಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚೆಂದರೆ ಇದು ವಿಷಯವನ್ನು ಆಸಕ್ತಿದಾಯಕವಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಯಾವುದೇ ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸುವಿಕೆಗಾಗಿ ಇರುವ ಸಾಧನಗಳು, ಈ ಶಿಕ್ಷಣದ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ತೊಡಗಿಸಲು ಸಾಲುಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿದ್ದರೆ ಇಡೀ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಶಿಕ್ಷಣವೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಶಿಕ್ಷಣ ಅಲ್ಲದೇ ಇದ್ದಾಗ ಇದನ್ನು 'ಸಹಜ' ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗದು. ಬದಲಾಗಿ ಇದು ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಎನಿಸುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಸಹಜತೆ ಮರಳುವ ತನಕ ಇದೇ ರೀತಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕೆಗಾಗಿ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಡುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿದೆ.

ದೀರ್ಘಕಾಲೀನ ಪರಿಣಾಮಗಳು

ಬ್ರೌನ್, ವರ್ಜೀನಿಯಾ ಮತ್ತು ಹಾರ್ವರ್ಡ್‌ನಲ್ಲಿ⁽ⁱⁱ⁾ ವಿದ್ವಾಂಸರು ನಡೆಸಿರುವ ಇತ್ತೀಚಿನ ಸಂಶೋಧನೆಗಳ ಪ್ರಕಾರ, ಅಮೆರಿಕ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥಾನದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಈ ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ತೊಂದರೆಗಳ ಕಾರಣ ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಕಲಿಕಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ಶಿಕ್ಷಣವು ಅಂತರ್ಜಾಲ ವಿಧಾನದ ಮೊರೆಹೋಗಿದ್ದರೂ ಕಲಿಕಾ ಮಟ್ಟವು ಕುಸಿದಿರುವುದನ್ನು ಈ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ತೋರಿಸಿವೆ. ಬ್ರೌನ್ ಮತ್ತು ವರ್ಜೀನಿಯಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ವಿದ್ವಾಂಸರು⁽ⁱⁱⁱ⁾ ಮಂಡಿಸಿರುವ ಪ್ರಬಂಧದ ಪ್ರಕಾರ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಕುಸಿತವು ಓದುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾದ ಅಂಕಗಳ ಮೂರನೇ ಒಂದರಷ್ಟು ಮತ್ತು ಗಣಿತದಲ್ಲಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾದ ಅಂಕಗಳ ಸುಮಾರು ಅರ್ಧದಷ್ಟು ಆಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮೆಕೆನ್ಸಿ (McKinsey)^(iv) ಅಧ್ಯಯನದ ಪ್ರಕಾರ, ಈ ಕಲಿಕಾ ನಷ್ಟದಿಂದಾಗಿ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಕೊರತೆಯು ಜೀವನಪರ್ಯಂತ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಿದೆ. ಅಮೆರಿಕದಲ್ಲಿ, ಕರಿಯರು ಮತ್ತು ಹಿಸ್ಪಾನಿಕ್ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮುಂತಾದ ಪ್ರತಿಕೂಲ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮತ್ತು ಉಪೇಕ್ಷಿತ ಸಮುದಾಯಗಳ ಮೇಲೆ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಋಣಾತ್ಮಕ ಪರಿಣಾಮವು ಬೀರುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದು ಈಗಾಗಲೇ ಸಾಬೀತಾಗಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಕೂಲ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮೇಲೆ ಋಣಾತ್ಮಕ ಪರಿಣಾಮವು ಇದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿರಬಹುದು ಎಂದು ನಂಬಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಇದೊಂದು ಗಂಭೀರ ಪ್ರಮಾಣದ ನಷ್ಟವೇ. ಕಳಪೆ ಪ್ರಮಾಣದ ಕಲಿಕಾ ಮಟ್ಟವು ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಸಮಸ್ಯೆ ಎನಿಸಿರುವ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 30 ಕೋಟಿಯಷ್ಟು ಶಾಲಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಇದು ಯಾವ ರೀತಿ ಬಾಧಿಸಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಊಹಿಸಬಹುದು. ಇವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರಿಗೆ, ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಬಿಸಿಯೂಟ (ಎಂ.ಡಿ.ಎಂ)

ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಡಿ ದೊರೆಯುತ್ತಿರುವ ಒಪ್ಪೂತ್ತಿನ ಊಟವೂ ಈಗ ಲಭಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ.

ಹೀಗಾಗಿ, ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಕಲಿಕೆಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಬೇಕು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಬದುಕಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕಲಿಯಲು ಅಥವಾ ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಅನುಭವದಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ಕಲಿಯಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದು ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಸಾಲದು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಕಲಿಕಾ ಪರಿಸರದಿಂದ ವಂಚಿತಗೊಂಡ ಕಾರಣ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿರುವ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಅಂತರ ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ನ್ಯೂನತೆಯು, ಅವರು ವಯಸ್ಕರಾದಾಗ ಅವರಿಂದ ಜೀವನೋಪಾಯದ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಕಸಿದು-ಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅವರಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಕಲಿಕಾ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಖಾತರಿಪಡಿಸುವುದು ತೀರಾ ಅವಶ್ಯಕ. ಅಲ್ಲದೆ, ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಲಭ್ಯತೆ ಇಲ್ಲದ ಉಪೇಕ್ಷಿತ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೂ ಕಲಿಕಾ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನರಹಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿರುವ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅತ್ಯಗತ್ಯ.

ಒಂದು ಕಡೆ ಉಪೇಕ್ಷಿತ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು ನಿರ್ಣಾಯಕವೆನಿಸಿದೆ. ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಅಂತರ್ಜಾಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸಮತೋಲಿತ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವುದನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಹ ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಮಗುವಿನ ಕಲಿಕಾ ಅಗತ್ಯತೆಗಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಅದರ ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಸಮಾಜೋ-ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಯೋಗ-ಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಮಗುವಿನ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಿದೆ. ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಆಧಾರಿತ ವಿಧಾನವನ್ನು ಬಳಸಿದರೂ, ದಿನನಿತ್ಯ ಪರದೆಯ ಎದುರು ಮಗುವು ಕಳೆಯಬಹುದಾದ ಗರಿಷ್ಠ ಸಮಯ, ತಾಂತ್ರಿಕ ಉಪಕರಣವೊಂದನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಯಾವ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತಿರಬೇಕು, ಸಂವಾದಾತ್ಮಕ ಸಭೆಗಳಿಗಾಗಿ ಬಳಸುವ ವಿವಿಧ ವೇದಿಕೆಗಳ ಸೂಕ್ತತೆ, ಪೋಷಕರ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯ ಅಗತ್ಯತೆ, ವಿವಿಧ ವಯೋಮಾನದ ಗುಂಪುಗಳಿಗಾಗಿ ವಿವಿಧ ಮಾನದಂಡಗಳು, ಯಾವುದು ಸಮಕಾಲೀನ ಮತ್ತು ಯಾವುದು ಸಮಕಾಲಿಕವಲ್ಲದ ವಿಧಾನವಾಗಿರಬೇಕು, ಇದು ಸಕ್ರಿಯ ಅಥವಾ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತು ಕೇಳುವ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಯಬೇಕೇ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕಾದ ಅಣತ್ಯವಿದೆ.

ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಪರಿಹಾರಗಳು

ವಿಶ್ವದಾದ್ಯಂತ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ವಿಧಾನಗಳ ಪ್ರಕಾರ, ಖಾಯಂ ಶಾಲೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ತನಕ ವಿವಿಧ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಸಂಯೋಜಿತ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಿದೆ. ಸಂಯೋಜಿತ ಕಲಿಕಾ ವಿಧಾನವು (Blended learning strategies), ಸುಸಂಘಟಿತ (Synchronous) (ಅಥವಾ ನೇರ ಪ್ರಸಾರ) ಮತ್ತು ಸುಸಂಘಟಿತವಲ್ಲದ (Asynchronous) (ಅಥವಾ ದ್ವಿನಿಮುದ್ರಿತ) ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಆಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆ, ಜೊತೆಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ವಾಸಿಸುವ ಸಮುದಾಯದೊಳಗೆ ಸಣ್ಣ ಪಂಚಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗಡಿಗರೊಳಗೆ ನಡೆಸುವ ಮುಖಾಮುಖಿ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಇದು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಪ್ರಶ್ನೆಗೂ

ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆಗಳು ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಶಿಕ್ಷಣವು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಸಮನಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಎಂದಿನ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಅಥವಾ ಇದರ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಆವೃತ್ತಿಯು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರವೆನಿಸಲಾರದು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಅಗತ್ಯತೆಗಳೇ ಬೇರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಶಾಲೆಗಳು ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಬೇಕು. ಈಗ ಶಾಲೆಗಳು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿರುವಂತೆ ಅತಿ ಸರಳವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡರೆ ಸಾಲದು.

ಪ್ರತಿ ಮಗುವಿಗೆ ಡಿಜಿಟಲ್ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ, ಬಹು ಆಯ್ಕೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯತೆ ಇದೆ. ಹಾಗಾದಾಗ, ಈಗಲೇ ದುರ್ಬಲವಾದ ಮತ್ತು ಅಸಮಾನತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ, ಶಿಕ್ಷಣದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಅವಕಾಶವಂಚಿತರಾಗದಂತೆ ಮತ್ತು ಇವರಿಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಅಡ್ಡಿ ಆತಂಕಗಳು ಉಂಟಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಅನೇಕ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ನೋಡಲ್ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆ ಎನಿಸಿರುವ ಎನ್.ಸಿ.ಇ.ಆರ್.ಐ. ಯು 'ಪ್ರಗೃತಾ' ಎನ್ನುವ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಗಳ ಪಟ್ಟಿಯೊಂದನ್ನು ರೂಪಿಸಿ ಎಂಟು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟಿದ್ದು, ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಲು ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಅಗಾಧ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ನೀಡಬೇಕೇ ಹೊರತು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪಠ್ಯವಿಷಯದ ಹೊರೆಯನ್ನು ಹೊರಿಸುವುದಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿವೆ. ಸ್ವಯಂ ಕಲಿಕೆಯು, ಕಲಿಕೆಯ ಮುಂದುವರಿಕೆಗೆ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶವೆನಿಸುವುದರಿಂದ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಕಲಿಯಲು ಕಲಿಯುವ (Learning to learn) ಕೌಶಲ್ಯವು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಗಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವನ್ನು ಸಹ ಮರುರೂಪಿಸಬೇಕಿದೆ.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಮ

ಈ ಸಾಂಕ್ರಮಿಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಹಾಜರಾಗುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಔಪಚಾರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪರಿಸರವು ದೊರೆಯಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕದ ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆಯು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿದ ಸಂಯೋಜಿತ ಕಲಿಕಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಹೊರತಂದಿತು. ಇದೊಂದು ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ವಿಧಾನವಾಗಿದ್ದು, ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಅನುಷ್ಠಾನದ ವೇಳೆ ದೊರೆಯುವ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಇದನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿ ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಪುನರಾವರ್ತಿತವಾಗಿದೆ.

ಸಮಗ್ರ ಶಿಕ್ಷಣ ಕರ್ನಾಟಕ (Samagra Shikshana Karnataka - SSK) ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಇಲಾಖೆ (ಡಿ.ಎಸ್.ಇ.ಆರ್.ಐ), ಕರ್ನಾಟಕ ಇವು ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿದವು. ಜೊತೆಗೆ, ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ಕಾರ್ಟ್‌ಫೋನ್‌ಗಳ ಮೂಲಕ ವೀಕ್ಷಿಸಬಹುದಾದ ಯೂಟ್ಯೂಬ್ ಚಾನೆಲ್, ಇಂಟರ್‌ನೆಟ್ ಸೌಲಭ್ಯ ಇಲ್ಲದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಟಿಆವಿಷನ್

ಮತ್ತು ರೇಡಿಯೋ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಹಾಗೂ 'ವಠಾರ ಶಾಲೆ' ಎನ್ನುವ ಮುಖಾಮುಖಿ ಸಮುದಾಯ ಶಾಲೆಗಳು ಮುಂತಾದ ವಿವಿಧ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಇದು ಒಳಗೊಂಡಿತ್ತು.

- ಮಕ್ಕಳವಾಣಿ ಯೂಟ್ಯೂಬ್ ಚಾನೆಲ್ - ಇದು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಂತದ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಕ್ರೌಡ್ ಸೋರ್ಸ್ ಮಾಡಿರುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು (ಪಾಠಗಳಿಂದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ತನಕ) ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಆಯ್ದು ವಾಹಿನಿಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಸುಮಾರು 50 ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಮುಂದುವರಿಯಿತು ಹಾಗೂ ಈ ವೀಡಿಯೋಗಳ ವೀಕ್ಷಣೆಯ ಪ್ರಮಾಣವು 7,00,000 ದಿಂದ 1,36,000 ತನಕ ಇತ್ತು. ಮಕ್ಕಳವಾಣಿಯ ಆಯ್ದು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು, ಅಂತರ್ಜಾಲ ಸೌಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದವರಿಗಾಗಿ ಡಿಡಿ ಚಂದನ ಮತ್ತು ಆಕಾಶವಾಣಿಯ ಮೂಲಕ ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡಲಾಯಿತು.
- ಸಂವೇದ ಯೂಟ್ಯೂಬ್ ಚಾನೆಲ್ - ಇದು ಬ್ರಿಡ್ಜ್ ಕೋರ್ಸ್ ಅಭ್ಯಾಸದ ಅಂಗವಾಗಿ ಪ್ರೌಢ ಶಾಲಾ ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕಾ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಮೀಸಲಾಗಿತ್ತು.
- ವಠಾರ ಶಾಲೆಯ ಮೂಲಕ ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಅವರೊಂದಿಗೆ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡರು. ಈ ಮೂಲಕ ಅವರು ಹಿರಿಯ ಸುಗಮಕಾರರಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿದರು. ಇವರೊಂದಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಚರ್ಚಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ಅವರಿಂದ ಕಲಿಯಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಈ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯು ಹೇಗೆ ನಡೆಯಬೇಕು, ಯಾವೆಲ್ಲ ಸುರಕ್ಷಾ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಕುರಿತು ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಪ್ರಮಾಣಿತ ಕಾರ್ಯ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು (ಎಸ್.ಒ.ಪಿ ಗಳು) ರೂಪಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತರಿಂದ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟು ಸೇರಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರೊಬ್ಬರನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಕಲಿಕಾ ಅಂತರವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದು ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶವಾಗಿದ್ದು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪ್ರಗತಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಗಾ ಇರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ರಚನಾತ್ಮಕ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ನಡೆಸಬೇಕಿತ್ತು.

ದುರದೃಷ್ಟವಶಾತ್, ಕೆಲವೊಂದು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೋವಿಡ್ ಪಾಸಿಟಿವ್ ಪ್ರಕರಣಗಳು ವರದಿಯಾದ ಕಾರಣ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ನಾವು ಕಳೆದ ಕೆಲವು ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿದ್ದ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ, ನಾವು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಏಕರೂಪದ ಪರಿಹಾರ ದೊರೆಯದು ಎಂಬುದನ್ನು ಇದು ಪುನರುಚ್ಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂಪೂರ್ಣ ಲಾಕ್‌ಡೌನ್‌ನಂತಹ ವಿಪರೀತ ಕ್ರಮಗಳು ಆರ್ಥಿಕತೆ ಅಥವಾ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಒಳತನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಭವಿಷ್ಯದ ಹಾದಿ

ನಾವು ಒಂದು ಸಮತೋಲಿತ ವಿಧಾನವನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿ-ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ, ಶಾಲೆಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ, ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಖಾತರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಆಯಾ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಶಾಲಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಮಿತಿಗಳು

(ಎಸ್.ಎಂ.ಸಿ ಗಳು) ತಮ್ಮ ಸಮುದಾಯದ ಅಗತ್ಯತೆಗೆ ತಕ್ಕದಾಗಿ ಸೂಕ್ತ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲವು. ಶಾಲೆಯನ್ನು ತೆರೆದು ನಡೆಸಬೇಕೇ, ಪ್ರತಿ ದರ್ಜೆಗೆ ಯಾವ ಮಧ್ಯಂತರದಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ನಡೆಸಬೇಕು ಎಂಬ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಪೋಷಕರು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ಸದಸ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವ ಎಸ್.ಎಂ.ಸಿಗಳು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲವು. ಯಾವುದೇ ಕೋವಿಡ್ - 19 ಪ್ರಕರಣವು ಕಂಡುಬಂದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚುವ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಕೂಡ ಸುಲಭವಾಗುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕಲಿಸಬೇಕಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ಇತ್ಯಾದಿ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಗಳು ಮತ್ತು ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಒಪ್ಪುವ ಶಿಕ್ಷಣಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ವಿಧಾನವನ್ನು ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸಿ ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡಬಹುದು.

ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಈಗ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೊಂದನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಹಾಗೂ ಇದರ ಗರಿಷ್ಠ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ನಾವು ಪಡೆಯಬೇಕಿದೆ. ಆದರೆ, ಈ ಕಠಿಣ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಗರಿಷ್ಠ ಪ್ರಯೋಜನ ಪಡೆಯುವುದನ್ನು 'ಹೊಸ ಸಹಜತೆ' ಎಂದು ಖಂಡಿತಾ ಕರೆಯಲಾಗದು. ನಾವು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಹಜತೆಯು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರು ತರಗತಿ ಕೊಠಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ತರಗತಿ ಕೊಠಡಿಯ ಹೊರಗಿನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಚರ್ಚೆಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಂತಾಗಬೇಕು. ಇವೆಲ್ಲದರ ಮೂಲಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಗುರಿಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಆಕರಗಳು:

- Department of School Education & Literacy, Ministry of Human Resource Development. 2020. *PRAGYATA – Guidelines for Digital Education* https://www.mhrd.gov.in/sites/upload_files/mhrd/files/pragyata-guidelines_0.pdf
- National Council of Educational Research and Training. (2020). *Alternative Academic Calendar for Students—Secondary*. <https://seshagun.gov.in/sites/default/files/update/Academic%20Calendar%20-%20Secondary%20-%20Eng.pdf>
- What Is So Wrong with Online Teaching? (2015). *Economic and Political Weekly*, 55(23), 7–8.
- World Bank. (2020). *Guidance Note: Remote Learning & COVID-19*. <http://documents1.worldbank.org/curated/en/531681585957264427/pdf/Guidance-Note-on-Remote-Learning-and-COVID-19.pdf>
- Ministry of Human Resource Development (MHRD). 2019. *The Draft National Education Policy, 2019*
- Department of Primary and Secondary Education, Government of Karnataka. 2020. *Circular on implementing Vidyagama program* <http://www.schooleducation.kar.nic.in/pdf/files/VidyagamaCircular04082020.pdf>
- Delors, Jacques et al. 1996. *Learning: The Treasure Within. Report to UNESCO of the International Commission on Education for the Twenty-first Century*.
- "The Economic Tracker", accessed July 2, 2020, <https://tracktherecovery.org/>.
- Megan Kuhfeld et al., "Projecting the Potential Impacts of COVID-19 School Closures on Academic Achievement," *EdWorkingPapers.Com* (Annenberg Institute at Brown University, 2020), <https://www.edworkingpapers.com/ai20-226>.
- "Achievement Gap and Coronavirus | McKinsey," accessed July 2, 2020, <https://www.mckinsey.com/industries/public-sector/our-insights/covid-19-and-student-learning-in-the-united-states-the-hurt-could-last-a-lifetime>
- ⁱ <https://tracktherecovery.org/> Central Square Foundation. July 2020. State of the Sector Report – Private Schools in India. New Delhi.
- ⁱⁱ <https://www.edworkingpapers.com/ai20-226>
- ⁱⁱⁱ <https://www.mckinsey.com/industries/public-and-social-sector/our-insights/covid-19-and-student-learning-in-the-united-states-the-hurt-could-last-a-lifetime>

ಜಿ.ಎಸ್. ರಿಷಿಕೇಶ್ ಅವರು ಅಜೀಂ ಪ್ರೇಮ್‌ಜಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ನೀತಿ ವಿಭಾಗದ 'ಹಬ್ ಫಾರ್ ಎಜುಕೇಶನ್'ನಲ್ಲಿ ಸಹ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಒಟ್ಟು 20 ವರ್ಷಗಳ ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಇದರಲ್ಲಿ 15 ವರ್ಷಗಳನ್ನು ಅಜೀಂ ಪ್ರೇಮ್‌ಜಿ ಪೌಂಡೇಷನ್‌ನಲ್ಲಿ ಕಳೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ನೀತಿ ನಿರೂಪಣೆಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ಜೊತೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆಯು ರೂಪಿಸಿದ ಅನೇಕ ಸಮಿತಿಗಳ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆನ್‌ಲೈನ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾದರಿಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಲು ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು ರೂಪಿಸಿದ ಸಮಿತಿಗೆ ಇವರನ್ನು ನೇಮಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸುದ್ದಿಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ನಿಯತಕಾಲಿಕಗಳಲ್ಲಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ನೀತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಚಾರಗಳ ಕುರಿತು ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅವರನ್ನು rishikesh@apu.edu.in ಮೂಲಕ ಸಂಪರ್ಕಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಅನುವಾದ: ಮೆಲ್ವಿನ್ ಮೆಂಡೊನ್ಸಾ | ಪರಿಶೀಲನೆ: ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಮಂಡೆಕೋಲು

ನಾವು ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಕಾಲ ಬಂದಿದೆ. ಹೆಚ್ಚು ಆನ್ ಲೈನ್, ಬೌದ್ಧಿಕ ಮತ್ತು ಅಸಮಾನತೆಯ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳತ್ತ ಸಾಗಬೇಕೇ? ಅಥವಾ ಅದರ ವಿರುದ್ಧ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಹೆಚ್ಚು ನಿಕಟತೆ ಹಾಗೂ ಸಂಪರ್ಕವಿರುವ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯತ್ತ ಸಾಗಬೇಕೇ? ಎರಡನೆಯದನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಅತಿ ಸಣ್ಣ ಹಳ್ಳಗಳನ್ನೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳನ್ನು (ಮುಖಗವಸು, ಕೈ ತೊಳೆಯುವಿಕೆ ಮತ್ತು ದೈಹಿಕ ಅಂತರ ಕೇ ಎಲ್ಲ ಮುಂಜಾಗ್ರತೆಗಳೊಂದಿಗೆ) ಇತರ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆತು ಪರಸ್ಪರ ಸಂಭಾಷಣೆ, ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಪುಸ್ತಕಗಳು, ಪೆನ್ಸಿಲ್ ಮತ್ತು ಕಾಗದಗಳೊಂದಿಗೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಸುಗಮವಾಗಿಸುವ ಒಬ್ಬ ವಯಸ್ತ, ಶಿಕ್ಷಕರೊಂದಿಗೆ ಇರುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಮಾರ್ಗೋಪಾಯಗಳ ಮೇಲೆ ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

- ಹೃದಯಕಾಂತ್ ದಿವಾನ್, ಶಿಕ್ಷಣವು ಯಾವ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಬೇಕೆಂಬುದು ನಮ್ಮ ಆಶೆಯೇ?, ಪುಟ-೦೮